

## 20. Regelen betreffende den rechtstoestand van ambtenaren.

(van der Hoeven e. a.)

handen zeer omvangrijk materiaal van voorbereiding, een wettelijke regeling der administratieve rechtspraak te bevorderen voor het gebied van het publieke recht in zijn geheel.

De Minister zou daarmee bovendien voor altijd aan zijn naam verbinden de eer van ook in ons land te hebben doen tot stand komen een instituut, dat onmisbaar is als waarborg voor handhaving van het recht in het verkeer tusschen Overheid en onderdaan, waarvan de invoering reeds meer dan 40 jaren lang in de Grondwet staat voorgeschreven, en waarvan het gemis in de practijk dagelijks meer wordt gevoeld."

De heer **Kranenburg**: Mijnheer de Voorzitter! Bij de bespreking van dit wetsontwerp wil ik op den voorgrond stellen, dat ik de totstandkoming van een geregelde procesgang als middel om op te komen tegen onrecht, dat tegen ambtenaren kan worden begaan, van harte toejuich. Tot dusverre waren de middelen om te komen tot rechtsherstel voor ambtenaren zeer onvoldoende. Zij ontbraken niet geheel; de burgerlijke rechter oordeelde op grond van de ruime uitlegging van art. 2 R. O. over aanspraken, over sommige vormen van onrecht dus, van vermogensrechtelijken aard. Verder waren er ook — daarop heeft de heer Pollema vanmorgen niet gewezen — hier en daar in verschillende provinciën en gemeenten ambtenarenscheids-gerechten. Ik heb zelf het voorrecht gehad eenigen tijd in Noordholland voor een bepaalde categorie van ambtenaren aan die rechtspraak deel te nemen. Maar dit is niet voldoende, en ik acht het een grooten vooruitgang, dat thans een regelmatige rechtsgang mogelijk is, dat rechtspraak in ambtenaren-aangelegenheden zal worden uitgeoefend door organen met voldoende waarborgen voor onpartijdigheid.

Ook ik wil den Minister hulde betuigen, dat hij deze materie heeft aangevast, en dat hij met groote bekwaamheid, energie en kennis van zaken deze zaak heeft doorgezet. Maar ik wil niet verhehlen, dat ik behoor tot de leden, die, zooals de heer Mendels zeide, zijn dankbaar, maar niet voldaan, al ben ik misschien minder onvoldaan dan hij.

Mijn hoofdbezwaar tegen het wetsontwerp is echter van anderen aard dan dat van de leden, die vanmorgen hebben gesproken, en speciaal van heel anderen aard dan de bezwaren van den heer Pollema; het gaat zelfs in tegengestelde richting. Mijn bezwaar is vooral dit. Hier wordt weer een brok administratieve rechtspraak geregeld, en deze broksgewijze regeling heeft haar groote bezwaren. Bij de behandeling van het wetsontwerp in de Tweede Kamer is door den heer dr. Beumer niet ten onrechte gezegd, dat de gewone burger toch evenveel aanspraak heeft op waarborgen tegen onrecht der Overheid als de ambtenaren. Nu heb ik vanmorgen met eenige verbazing gehoord van den heer Pollema, dat wij hier niet te maken hebben met administratieve rechtspraak, doch met een geheel andere materie. Ik meen echter, dat wij hier wel degelijk te maken hebben met rechtspraak in bestuursgeschillen, rechtspraak tusschen belanghebbenden en een administratief orgaan, dat bij de uitvoering een staats- en administratiefrechtelijk onrecht zou hebben begaan. Hier wordt verondersteld, dat er onrecht is gepleegd jegens ambtenaren op grond van niet behoorlijke toepassing van het administratief recht en dat is toch wel degelijk administratieve rechtspraak. Wat zou daar anders onder vallen? Ik heb in de laatste aflevering van de *Revue de droit publique et de la science politique* een artikel gezien van Gaston Jèze over de jurisprudentie van den Conseil d'Etat over de persoonlijke voordeelen, die de ambtenaren in verband met hun statuut kunnen doen gelden. Rechtspraak van den Conseil d'Etat, het gewone administratieve rechtscollege dus, en het komt mij voor, dat men moeilijk kan beweren, dat deze geheele materie geen verband houdt met de administratieve rechtspraak.

Wat de bezwaren tegen dergelijke incidenteele, broksgewijze regeling van stukken administratieve rechtspraak betreft, deze zijn, dat men het den toekomstigen wetgever hoe langer hoe moeilijker maakt, dat men de zaken embrouilleert en men zich

(Kranenburg.)

zelf tevreden stelt bij deze incidenteele regeling met een oplossing, die niet de best denkbare is, maar waarmede men zich meent te kunnen behelpen, omdat het immers maar een broksgewijze regeling is. Men volgt de lijn van den minsten weerstand, de gemakkelijkste methode, waarbij men het snelst tastbare resultaten ziet. Maar de groote hervormingen kan men op deze wijze niet tot stand brengen, ja houdt men soms hiermede tegen.

Nu heeft de Minister in zijn Memorie van Antwoord deze bezwaren ontkend, maar ik geloof voorshands niet, dat hij in zijn betoog is geslaagd. Integendeel, zou ik haast zeggen, want wat Zijn Excellentie op de eerste en tweede bladzijde van de Memorie schrijft is een voortreffelijke illustratie van de bezwaren, die ik noemde. Waarom?

In de afdelingen was betoogd: de oplossing, die gij hier voorstelt voor het probleem van de keuze van den rechter, is niet de meest ideale. Gij hebt hier gekozen een rechter, die in het algemeen een geheel andere functie heeft, die zich bezig moet houden met de rechtspraak betreffende sociale verzekeringswetten, waarbij nu gekomen is de Pensioenwet (die veel gelijkenis heeft met de sociale verzekeringswetten), maar die zich in het algemeen niet met zulke zaken bezighoudt als die hier aan de orde zijn. Ik ga niet zoo ver als de heer Mendels, die zich nogal kras heeft uitgelaten over de Raden van Beroep en den Centralen Raad van Beroep, en zegt: och die menschen hebben eigenlijk niets anders te doen dan rechtspreken in gevallen van gebroken armen en beenen. Neen, Mijnheer de Voorzitter, ik geloof, dat deze colleges in verschillend opzicht zeer behoorlijk werk zullen kunnen doen en dat zij zich wel degelijk in deze materie zullen kunnen inwerken, maar de vraag is: is dit wel de meest geschikte rechter, dien men zich kan voorstellen? In de afdelingen is gezegd, dat wij in ons Staatsbestel hebben een college, dat in administratieve zaken een veel ruimere ervaring heeft dan de Centrale Raad van Beroep, en wel de afdeling Contentieux van den Raad van State. De heer van der Hoeven heeft eigenlijk de strekking van die opmerking in de afdelingen niet precies weergegeven. Die strekking was: dat wel begrepen is, dat in de tegenwoordige omstandigheden de Minister zijn keus bij deze incidenteele regeling niet heeft doen vallen op genoemde afdeling van den Raad van State, omdat er voor de instelling van die afdeling als zelfstandig rechter wel degelijk een zeer belangrijke reden moet aanwezig zijn, daar dat een belangrijke wijziging is in de constitutioneele positie van dit college. Maar het is jammer, dat het zoo is gebeurd, want nu laat men de goede krachten, de krachten met ervaring op dit gebied, onbenut.

Hier blijkt echter juist het verkeerde van een incidenteele regeling als deze, want als de materie van de administratieve rechtspraak in haar geheel aan de orde ware gesteld, dan zou men in zijn keuze meer vrij hebben gestaan dan nu; dan zou men voor een dergelijke ingrijpende verandering van de positie van den Raad van State niet behoeven terug te deinzen."

Wat zegt nu Zijn Excellentie in de Memorie van Antwoord?

„Over de deskundigheid van den Raad van State behoeft niet te worden uitgeweid, noch over zijn ervaring, in de behandeling van geschillen van bestuur verkregen. Daarover is maar één roep."

De Minister staat dus in zijn waardeering van de bekwaamheid en geschiktheid van den Raad van State bij degenen, die in de afdelingen zich in dien zin hadden uitgelaten, niet achter.

„Maar", zegt hij, „naar ons Staatsrecht heeft de Raad van State niet een positie, die zijn volkomen zelfstandigheid tegenover de Regeering verzekert. En daarom zal, wie boven alles aan de onafhankelijkheid eens rechters hecht, voor de ambtenarenrechtspraak aan een der bestaande rechters zijn voorkeur schenken."

Is hier niet met de feiten zelf het bezwaar van incidenteele regeling toegelicht, Mijnheer de Voorzitter? De Minister erkent volledig de deskundigheid en ervaring van den Raad van State, maar hij kon dit orgaan hier niet als rechter voorstellen, omdat

## 20. Regelen betreffende den rechtstoestand van ambtenaren.

**(Kranenburg.)**

het niet onafhankelijk is, zoodat hij dus aan een der bestaande rechters de voorkeur gaf. Nogmaals, begrijpelijk, nu, voor een incidenteele regeling.

Maar meent Zijn Excellentie, dat voor een meer omvattende, een algemeener regeling van de administratieve rechtspraak men den Raad van State of de afdeling Contentieux ook niet zou kunnen instellen en daartoe inderdaad de staatsrechtelijke positie van dit orgaan ingrijpend wijzigen, zooals men in Frankrijk heeft gedaan met den Conseil d'Etat? Het schijnt mij niet aannemelijk. Zijn Excellentie zou dan in strijd komen met onze Grondwet zelf, die in art. 76 met zooveel woorden zegt:

„De wet kan aan den Raad van State of aan een afdeling van dien Raad de uitspraak over geschillen opdragen”;

en die in art. 63, 2de lid, de regeling van de bezoldiging van den Raad van State aan de wet heeft opgedragen; juist, omdat hij voor dat geval de onafhankelijkheid van den Raad van State van de executieve wilde waarborgen.

De Minister acht die incidenteele regeling geen bezwaar voor een algemeene regeling. Dit is ook in de Memorie van Antwoord zeer duidelijk en uitvoerig gezegd:

„Ieder gebied, dat voor een speciale administratieve rechtspraak wordt geopend, vermindert den omvang van het terrein, dat voor de algemeene administratieve rechtspraak overblijft en maakt in zoverre het aanbrengen van het sluitstuk gemakkelijker.”

Ik veroorloof mij in dit opzicht met den Minister van meening te verschillen, want juist door die incidenteele regeling wordt het moeilijker.

Intusschen heeft de Minister zelf de mogelijkheid opengesteld, dat men tusschen twee uitersten een keuze moet doen:

„of de speciale rechters zouden kunnen worden behouden en met den algemeenen rechter in één organisatie worden vereenigd. Maar nimmer kan de eene of de andere oplossing op onoverkomelijke moeilijkheden stuiten, omdat voor de speciale takken van administratieve rechtspraak, en bepaaldelijk voor de rechtspraak in ambtenarenzaken en zaken van sociale verzekering, reeds de beginselen gelden, die aan de algemeene administratieve rechtspraak ten grondslag zouden moeten worden gelegd.”

Dus de Minister acht het mogelijk, om wanneer hij of zijn opvolger met een regeling van de administratieve rechtspraak komt, hij dan weer volkomen vrij tegenover de materie zou staan en dat hij deze ambtenarenrechtspraak zou kunnen doen verdwijnen voor een algemeene regeling.

Daaruit spreekt optimisme; daaruit spreekt ook, zou ik zeggen, van gevoel voor de wenschelijkheid van regeling in het algemeen.

Mijnheer de Voorzitter! Ik voor mij hoop van harte, dat het optimisme van den Minister meer gegrond mag blijken, dan mijn twijfel omtrent de juistheid van de thans weer gevolgde methode. Ik wensch, dat de Minister dit optimisme, dit vertrouwen met de daad als gegrond bewijst.

Ik zou mij willen aansluiten bij hetgeen de heer van der Hoeven heeft aangehaald van mr. dr. Vos, dat deze Minister nu de materie van de administratieve rechtspraak ter hand zou kunnen nemen. Intusschen verschil ik in zoverre van meening, dat dr. Vos meent, dat deze speciale regeling gemakkelijk zou kunnen worden toegepast voor de algemeene administratieve rechtspraak, waartegen ik juist, wegens de door mij zooveen ontwikkelde gronden, zeer groote bezwaren heb. Intusschen ga ik er niet verder op in. Er zal wel spoedig gelegenheid zijn met den Minister over de bezwaren, die ons rechtsleven thans ondervindt door het ontbreken van een behoorlijk geregelde administratieve rechtspraak van gedachten te wisselen. Ik zal mijnerzijds trachten de bezwaren van het incidenteele deze materie ter sprake te moeten brengen tot de kleinste proporties terug te brengen. Ik aan-

vaard dus deze regeling, echter niet op afbetaling, maar in de hoop op inruiling, inruiling tegen iets beters. Wij meenen — ik spreek ook namens mijn geestverwanten — de ambtenaren niet langer te mogen laten wachten op de verkrijging van rechtsbescherming, al is de wijze van bescherming van hun rechten naar onze meening niet de best denkbare.

Eenmaal de incidenteele methode aanvaardende heeft de Minister m. i. juist gehandeld, ook de quaesties over de uitbetaling van de salarissen aan den bijzonderen rechter in de ambtenarenangelegenheden op te dragen.

Ik verschil in dit opzicht van meening met de heeren Mendels en Pollema en meen, dat wanneer men zich op het standpunt van die heeren stelt, dit niet getuigt van groote waardeering en van groot vertrouwen in den rechter, die op het oogeblik staat gereëerd te worden. Ik geloof, dat daarvoor geen reden is en meen, dat wanneer men eenmaal de rechtsgeschillen in ambtenaarszaken opdraagt aan een speciaal rechterlijk college, men ook de consequentie moet trekken en de financieele gevolgen, die aan dergelijke geschillen verbonden zijn, moet voorleggen aan datzelfde college. De ervaring met den Conseil d'Etat in Frankrijk opgedaan omtrent de behandeling van de quaesties, waarmee financieele aanspraken zijn verbonden, ook bij onrechtmatige daden, toont op hoe voortreffelijke wijze dit in Frankrijk geregeld is; dit is een rechtspraak, die aldaar groote bewondering ondervindt en die ik mijnerzijds ook zeer waardeer.

Ik deel ook niet het grondwettelijk bezwaar, door den heer Mendels te berde gebracht.

De heer Mendels heeft gezegd, dat de Minister van het grondwettelijke bezwaar, aan art. 154 van de Grondwet ontleend, zich had afgemaakt; dat hij in één zinsnede zijn meening daaromtrent zou hebben geuit. Dit lijkt mij toch niet billijk tegenover den Minister. Als ik het goed gelezen heb, heeft hij aan het grondwettelijk bezwaar een heele paragraaf van de Memorie van Antwoord gewijd. De heer Mendels zegt, dat hij van „een pennestreek” heeft gesproken; goed, maar de Minister heeft toch een zeer uitvoerig betoog aan het argument gewijd; een betoog, dat mij juist voorkomt. De heer Mendels heeft dat bestreden. Nu heb ik met eenige verbazing gehoord, dat de heer Mendels aan het slot van zijn rede zeide, dat hij, ondanks zijn bezwaren, toch vóór dit wetsontwerp zou stemmen. Als men toch van meening is, dat dit wetsontwerp inderdaad een belangrijke inconstitucionaliteit inhoudt, lijkt mij het stemmen vóór een dergelijk wetsontwerp toch wel ietwat bedenkelijk. Maar ik geloof, dat de heer Mendels in dat opzicht gerust kan zijn. Hij heeft de beraadslagingen bij de Grondwetsherziening van 1887 nog weer eens nagegaan. Infandum, regina, jubes renovare dolorem! Die beraadslagingen bij de Grondwetsherziening van 1887 nu geven inderdaad omtrent den uitleg van art. 154 der Grondwet geenszins het recht om met zekerheid in de eene of de andere richting te spreken.

En dus, wanneer men vraagt, wat de beteekenis is van art. 154 der Grondwet, moet men teruggaan tot de Grondwet van 1848. En nu meen ik, dat ook de beraadslaging bij de Grondwetsherziening van 1848 wel niet zoo buitengewoon duidelijk is geweest, maar ik deel de meening van degenen, die van oordeel zijn, dat men in 1848 heeft willen werken in de richting van Thorbecke's opvattingen omtrent de scheiding van publiek en privaatrecht, en dat men daarom de woorden „of burgerlijke rechten” heeft omgezet in „en andere burgerlijke rechten”, dat daarom een belangrijk deel van het Parlement zich op het standpunt stelde, dat alleen privaatrechtelijke geschillen zouden komen ter berechting van den gewonen rechter.

En dus, al is er meningsverschil mogelijk, ik geloof niet, dat men den Minister met eenigen grond een ernstige schennis der Grondwet kan verwijten, en ook, dat Zijn Excellentie duidelijk heeft uiteengezet, waarom hij tot zijn systeem kon komen.

Ik wil in dit stadium der behandeling alleen nog iets zeggen over de uitlegging van artikel 1. Wij hebben thans een authentieke uitlegging van artikel 1 gekregen, een uitlegging, welke dit artikel nog wel noodig had. Ik kan mij met deze uitlegging in het algemeen wel vereenigen; ik geloof, dat ook de Minister zich heeft gesteld op het standpunt, dat hij wil onderscheiden

11de VERGADERING. — 11 DECEMBER 1929.

## 20. Regelen betreffende den rechtstoestand van ambtenaren.

(Kranenburg e. a.)

de vertegenwoordigende functies, die niet hebben het karakter van ambtelijke verhoudingen en de ambtenaarspositie. Ik zou alleen willen zeggen, dat ik twijfel, of de aanstelling als zoodanig ook medebrengt een afhankelijkheid. Ik wijs hiervoor op de leden van de rechterlijke macht, die wel worden aangesteld, maar waarbij geen afhankelijkheid ten opzichte van den aansteller bestaat. De heer de Savornin Lohman zegt daar, dat dit ook voor de burgemeesters geldt; inderdaad, ook burgemeesters zijn ambtenaren, en zijn niet afhankelijk. Wij zijn het daarover dus eens.

De heer Mendels heeft ook een uitlegging gegeven, maar heeft het daardoor m. i. niet duidelijker gemaakt. Ik meen, dat als iemand voor regeling van zijn verhouding een burgerrechtelijk contract heeft gesloten, hij niet onder de formule van art. 1 valt. De formule zegt uitdrukkelijk, dat men moet zijn aangesteld om „in publieken dienst” werkzaam te zijn, zoodat als men iemand aanstelt als arbeidscontractant — te recht of ten onrechte, dat laat ik thans in het midden —, men daarmee te kennen geeft, dat deze persoon niet is in een openbare functie, maar dat hij tot dengene, die hem aanstelt, in een privaatrechtelijke betrekking staat.

Ten slotte bewonder ook ik niet de artikelen 125 en 126, de opdracht tot regeling van materieel ambtenarenrecht aan een algemeen maatregel van bestuur en aan lagere corporatiën, maar waar door andere leden van deze Kamer daarover al uitvoerig is gesproken, meen ik thans daarover te kunnen zwijgen en hiermede mijn rede te kunnen besluiten.

De heer van Citters: Mijnheer de Voorzitter! In de Memorie van Antwoord herinnert de Minister er aan, dat met dit ontwerp aan de positie der ambtenaren die vastheid wordt gegeven, die in de kringen der betrokkenen als hoogste goed op prijs wordt gesteld. Ik hoop, dat wanneer deze wet in het *Staatsblad* zal zijn verschenen, de Minister voor alle zorg en moeite, aan de belangen der ambtenaren gewijd, de noodige dank zal ontvangen. Maar hoeveel grooter zal die dank nog zijn, indien de Minister kan besluiten, nog in deze 4-jarige periode een ander deel van de administratieve rechtspraak ter hand te nemen, waarnaar zoovele Staatsburgers, die geen ambtenaren zijn, reikhalzend uitzien. Voorwaar, het moet voor den Minister aantrekkelijk zijn zijn naam te verbinden aan zulk een monumentaal werk, als zou zijn de totstandbrenging van de administratieve rechtspraak in ons vaderland!

De vreugde, mede te kunnen werken aan wat door de ambtenaren als „hoogste goed” wordt beschouwd, wordt voor mij vergald door den prijs, die daarvoor in dit wetsontwerp moet worden betaald. In het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer is reeds opgemerkt, dat in dit stelsel een zoo krasse inbreuk wordt gemaakt op de bevoegdheden van provincie en gemeente als nog nimmer is geschied.

Het materiele recht wenscht de Minister niet in details in het wetsontwerp te regelen. Art. 125 bepaalt, dat bij algemeene maatregel van bestuur voor Rijksambtenaren voorschriften zullen worden gegeven betreffende aanstelling, ontslag, bezoldiging, enz., zooals dit verder in de punten a—i wordt genoemd. Maar het tweede lid legt dan verder gelijke verplichting op ten aanzien van hun ambtenaren aan de lagere corporaties. Daarmee zijn dan bedoeld provinciale-, gemeente- en waterschapsbesturen. Nu heeft blijkens de stukken de Minister weinig vertrouwen in de plichtsbetrachting dier lagere corporaties. Als sanctie op die verplichting, zoo luidt de Memorie van Toelichting op art. 126, wijst art. 126 een hooger gezag aan, om, zoo noodig, op het tot stand komen dier regelingen of op noodzakelijke wijziging, aanvulling of intrekking van reeds tot stand gekomen voorschriften aan te houden.

Mijnheer de Voorzitter! Bij het lezen van dezen zin heb ik een aan bewondering grenzende verwondering gevoeld voor den bekwaam stylist, uit wiens pen dat woord „aanhouden” is gevloeid. Immers het is kostelijk, om met een zoo onschuldig woord een zoo exorbitante macht uit te drukken als hier aan het boven de „lagere corporaties” gesteld gezag wordt gegeven; een macht om die verhoudingen vast te stellen zooals hij dat

(van Cittert.)

wenscht te decreteren en niet alleen vast te stellen maar ook te wijzigen, al zal dit natuurlijk wel geschieden met de noodige welwillendheid en omzichtigheid le sourire aux lèvres, maar met den stok achter de deur. En als men nu eens ziet met welk een zorg tot dusverre de wetgever voor de zelfstandigheid van deze door Rijk en provincie vastgestelde verordeningen heeft gewaakt! Vernietiging van de eenmaal Koninklijk goedgekeurde provinciale verordeningen kan slechts tot stand komen langs den weg der wet, een keur van een waterschap, strijdende met wet of algemeen belang, slechts bij Koninklijk besluit, den Raad van State gehoord; hier krijgt het gezag alle mogelijke ruimte om te doen datgene wat het wil.

Wie zich herinnert, hoe vlijmend scherp wijlen Staatsraad professor Oppenheim tegen wetsbepalingen, die het begrip autonomie aantastten of te kort deden aan het begrip van zelfbestuur, kon optreden — in het bijzonder bleek dit bij de totstandkoming van de eerste paragraaf der Woningwet, men kan dat o. a. lezen in Oppenheim's „Gemeenterecht”, deel I. blz. 20 —, die kan een flauw vermoeden hebben, wat men zou hebben kunnen hooren — indien de hand van dezen bekwamen kenner van ons Staats- en gemeenterecht nog vaardig was — over een aantasten van autonomie, zelfbestuur, van provincie en gemeente, als in dit wetsontwerp is neergelegd.

De Minister zegt, dat hij bij het tot stand brengen van dit wetsartikel allerlei regelingen van bestaande wetten voor oogen heeft gehad. Hij noemde de Woningwet, de Vleeschkeuringswet, de Warenwet, maar hij zal toch moeten toegeven, dat hij hier toch veel en ook principieel verder gaat. Bij vergelijking van die wetten met dit ontwerp heb ik althans niet gevonden de vrijheid om, wanneer eenmaal de verordeningen gemaakt zijn, daarin wijzigingen aan te brengen.

De Minister noemt zeer eigenaardig dezen vorm van inbreuk op de zelfstandigheid van lagere besturen: een tusschenvorm tusschen autonomie en zelfbestuur. Ik zou met bescheidenheid willen vragen, of deze speciale wet nu wel de plaats is om in ons Staatsrecht dergelijke tusschenvormen in te voeren. En een tweede bescheiden vraag zou zijn, wat denkt 's Ministers ambtgenoot van Binnenlandse Zaken wel van deze noviteit?

Wat zijn nu wel de redenen, welke den Minister noopten tot het doen van nieuwen aanslag op de zelfstandigheid der betreffende besturen?

Op blz. 21 der Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer lezen wij:

„In het belang der ambtenaren moet worden zorggedragen, dat de arbeidsvoorwaarden niet hier of daar beneden het redelijk te stellen minimum zullen dalen, dus dat er zekere eenheid van het materiele ambtenarenrecht moet worden nagestreefd.”

In de Memorie van Antwoord aan de Eerste Kamer maakt de Minister het nog zwarter; daar heet het:

„dat waarborgen moeten worden gegeven, dat aan art. 125 wettelijk en niet slechts door eenige formeele, weinig zeggende voorschriften uitvoering wordt gegeven”.

Ik zou willen vragen, of de Minister nu meent, dat alleen bij het centraal bestuur het hart warm klopt voor de ambtenaren. Ik zou den Minister uit ervaring kunnen mededeelen — en dat geldt zoowel voor de Provinciale Staten als voor de gemeentebesturen —, dat nimmer met meer animo aan de debatten wordt deelgenomen, meer gebruik wordt gemaakt van het recht van amendement om voorliggende voorstellen te verfraaien, te verbeteren, te vergulden, dan wanneer een regeling aan de orde is betreffende salarisregeling van ambtenaren, verlofregeling, ziekteregeling, enz. Men kan waarlijk wel gerust zijn, want de Statenleden en gemeenteraadsleden vergeeten niet, dat zij ook vertegenwoordigers zijn van ambtenaren.

Waarop steunt, zou ik willen vragen, het ongunstig oordeel, de ongunstige verwachting van den Minister ten aanzien van de medewerking van de Provinciale Staten, gemeentebesturen en waterschappen om, als zij daartoe geroepen zijn, hun medewerking te verleen bij de uitvoering van een Rijkswet? Het